

Indikatorer för nationell uppföljning av organiserad prostatacancer-testning (OPT)

2024-06-10

Version: 2024-06-10

Versionshantering

Version	Ändrat av	Förändring
2020-01-15	Anna Hedström	Beskrivit indikatorer i tabell 1 utifrån Nationella OPT-gruppens arbete samt förberett mall för vidare arbete.
2020-01-30	Ola Bratt	Fyllt i text efter underrubriker och modifierat ett par indikatorer efter diskussion med Rebecka Arnsrud Godtman, Ulf Lönqvist & Anna Hedström
2022-05-19	NAG OPT Ola Bratt	Några indikatorer modifierades, en ströks (andel män som ombiopseras) och en lades till (socioekonomi med DeSO).
2023-01-23	Ola Bratt	Enbart korrigerig av skrivfel.
2023-03-11	Ola Bratt	Enbart korrigerig av skrivfel.
2024-06-10	NAG OPT och SweOPTs styrgrupp via Ola Bratt	Namn och ordning ändrade.

KAPITEL 1

Förteckning över nationella indikatorer

Tabell 1 visar de indikatorer som ingår i nationell uppföljning av organiserad prostatacancer-testning (OPT).

Nedan visas en tabell med namn och nummer på kvalitetsindikatorer för OPT som har fastslagits av den nationella arbetsgruppen för OPT. För ytterligare information om hur indikatorerna tas fram (eller planeras att tas fram, var god se Organiserad prostatacancer-testning (OPT): beskrivning och rekommendationer 2024. Notera att en del indikatorer har bytt namn och att numreringen har ändrats sedan rekommendationerna fastställdes i januari 2024.

Tabell 1. Indikatorer nationell uppföljning av organiserad prostatacancer-testning

Nr	Namn
1	Testalgoritm
2	Åldersgrupper som erbjuds OPT
3	Andel män som erbjudits OPT
4	Andel erbjudna män som har deltagit i OPT
5	Andel deltagare i OPT som även lämnat PSA-prov utanför OPT
6	Andel som deltar i vidare utredning
7	Bedömning av MRT
8	Ledtider
9	Prostatacancerdiagnostik utanför OPT bland deltagare i OPT
10	Andel deltagare med indikation för prostatabiopsi enligt MRT som genomgått biopsi inom OPT
11	Andel deltagare som diagnostiserats med prostatacancer

12	Andel deltagare som får kurativt syftande behandling för prostatacancer
13	Testalgoritmens sensitivitet för att upptäcka allvarlig prostatacancer
14	Regionens totala incidens av avancerad prostatacancer
15	Andel deltagare som vårdats på sjukhus för infektion efter prostatabiopsi
16	Socioekonomiska skillnader

Tabell 2. Indikator 1 Testalgoritm

Mått	Registrering av den algoritm för OPT som mannen följer
Syfte	Uppgiften behövs för att jämföra utfallet av olika algoritmer för OPT. Utveckling diagnostiska metoder och testalgoritmer syftar till att ge bättre utfall av OPT och bana väg för ett nationellt screeningprogram för prostatacancer. NKR OPT ger unika möjligheter för utvärdering av nya diagnostiska metoder och testalgoritmer
Riktning	-
Typ av indikator	Struktur
Teknisk beskrivning	Anges av registrerande region på individnivå som kategorisk variabel. Basalalgoritmen kodas som 1 (den algoritm som används 2020 i VGR och Skåne). Efter hand som regioner väljer att använda andra algoritmer (t ex med Stockholm3-test), får de kodnummer 2, 3 etc. Även inom en region kan olika algoritmer komma att användas, t ex för män i den ärftliga riskgruppen och om regionen jämför olika algoritmer,
Datakällor	Årlig regional rapport
Redovisningsnivå	Region.

Tabell 3. Indikator 2 Åldersgrupper som erbjuds OPT

Mått	Hur har den grupp som erbjudits OPT avgränsats?
Syfte	Uppgiften behövs inför jämförelser av utfallet av OPT i olika regioner
Riktning	-
Typ av indikator	Struktur
Teknisk beskrivning	De årskullar + den andel av varje årskull som erbjuds OPT
Datakällor	Årlig regional rapport
Redovisningsnivå	Region
Felkällor	

Tabell 4. Indikator 3 Andel män som erbjudits OPT

Mått	Andel män i regionen som 3a) vid något tillfälle aktivt har erbjudits OPT, eller 3b) inkluderats i OPT efter egen anmälan
Syfte	Beskrivning av hur långt regionen kommit i införandeprocessen
Riktning	-
Typ av indikator	Struktur
Teknisk beskrivning	Numerisk, heltal. Totalt antal män som erbjudits OPT som den 31 december föregående år var < 74 år, dividerat med antal män i regionen mellan 50 och 74 år den 31 december föregående år.
Datakällor	SweOPT
Redovisningsnivå	Region
Felkällor	

Tabell 5. Indikator 4 Andel erbjudna män som har deltagit i OPT

Mått	Antal män som lämnat PSA-prov inom ramen för OPT dividerat med antalet män som aktivt erbjudits OPT.
-------------	--

Syfte	Värdering av hur stor del av män som utnyttjar erbjudande om OPT och för beräkning av OPTs kostnadseffektivitet
Riktning	-
Typ av indikator	Process
Teknisk beskrivning	Numerisk. Deltagande i OPT definieras som PSA-prov lämnat inom 2 månader. Proportion anges i procent.
Datakällor	Regional rapport + NRK OPT. Nationell datakälla saknas ännu för män som lämnat PSA-prov inom ramen för OPT, men förhoppningsvis kan snart registrering ske automatiskt via INCA när OPT-blodprov registreras på laboratoriet.
Redovisningsnivå	Region
Felkällor	

Tabell 6. Indikator 5 Andel deltagare i OPT som även lämnat PSA-prov utanför OPT

Mått	<p>5a) Andel män som någon gång har lämnat PSA-prov inom OPT och dessutom därefter under det gångna kalenderåret har lämnat PSA-prov utanför OPT.</p> <p>5b) Andel män mellan 50 år och 75 år utan prostatacancerdiagnos som har lämnat PSA-prov enbart utanför OPT under kalenderåret. Ålder räknas den 31/12.</p> <p>5c - frivillig) Andel män över 75 år utan prostatacancerdiagnos som har lämnat PSA-prov under kalenderåret.</p>
Syfte	Värdering av PSA-testning utanför OPT. Farhågor finns dels om att män både PSA-testas inom och utanför OPT, dels om att införandet av OPT för vissa grupper av män ökar testningen i icke inbjudna grupper.
Riktning	Låg
Typ av indikator	Process
Teknisk beskrivning	Numerisk. Proportion anges i procent. Män med prostatacancer

	diagnostiserad inom OPT eller före kalenderåret exkluderas.
Datakällor	Regional rapport
Redovisningsnivå	Region
Felkällor	Män kan lämna PSA-prov utanför regionen

Tabell 7. Indikator 6 Andel som deltar i vidare utredning

Mått	Andel män som genomgått MR (6a) eller fått besök till urolog utan att ha genomgått MR (6b)
Syfte	Mäter följsamheten till rekommendation om utredning
Riktning	Hög
Typ av indikator	Process
Teknisk beskrivning	Täljare: Antal män som genomgått MR (6a) och/eller fått besök till urolog (6b). Redovisas som $6a+6b=6$. Nämnare: Antal män som får besked att utredning är motiverad (för närvarande $PSA \geq 3 \mu g/l$)
Datakällor	SweOPT
Redovisningsnivå	Region
Felkällor	

Tabell 8. Indikator 7 Bedömning av MRT

Mått	Radiologens bedömning av MR
Syfte	Avspeglar om MR bedöms lika vid olika enheter
Riktning	Nära riksgenomsnittet för den aktuella åldersgruppen
Typ av indikator	Process
Teknisk beskrivning	Täljare: Antal MR som bedömts som PI-RADS 1-2 / 3 / 4 / 5 hos män med $PSA < 10 \mu g/l$

	Nämnare: Antal MR som bedömts hos män med PSA < 10 µg/l Separat analys för män < / ≥ 60 år (kanske finare uppdelning) Separat analys för första MR / uppföljande MR Separat analys för män med PSA-densitet ≥ 0,1.
Datakällor	SweOPT
Redovisningsnivå	MRT-enhet + region
Felkällor	

Tabell 9. Indikator 8 Ledtider

Mått	8a: Tid från PSA-prov till besked MRT utan indikation för biopsi 8b: Tid från MRT tills mannen får besked om biopsiresultat 8c: Tid från PSA-prov tills mannen får besked om biopsisvar
Syfte	Korta ledtider är viktigt för de deltagande männen
Riktning	Kort
Typ av indikator	Processmått
Teknisk beskrivning	8a: Datum PSA-prov till brev skickat med besked normal MRT 8b: Datum MRT tills mannen får besked om biopsiresultat 8c: Datum PSA-prov till besked biopsisvar (brev/tel/besök)
Datakällor	SweOPT
Redovisningsnivå	Urologienhet + region
Felkällor	

Tabell 10. Indikator 9 Prostatacancerdiagnostik utanför OPT bland deltagare i OPT

Mått	Andel män som deltar i OPT, men som diagnostiseras med låg/mellanriskcancer utanför OPT
-------------	---

Syfte	Monitorering av följsamhet till utredning inom OPT. Det är önskvärt att män som deltar i OPT inte också PSA-testas eller utreds utanför OPT.
Riktning	Låg
Typ av indikator	Process
Teknisk beskrivning	<i>Täljare:</i> Antal män som deltar i OPT (har lämnat PSA-prov), men som diagnostiseras med låg/mellanriskcancer prostatacancer utanför OPT (inom 6 år från PSA < 1 µg/l eller inom 2 år från PSA ≥ 1 µg/l i OPT). <i>Nämnare:</i> Totalt antal män som deltagit i OPT under kalenderåret.
Datakällor	SweOPT + NPCR
Redovisningsnivå	Region
Felkällor	

Tabell 11. Indikator 10 Andel deltagare med indikation för prostatabiopsi enligt MRT som genomgått biopsi inom OPT

Mått	Andel män med en första indikation för biopsi som har genomgått biopsi
Syfte	Mäter följsamheten till rekommendation om biopsi inom OPT
Riktning	Hög
Typ av indikator	Process
Indikatorns status	
Teknisk beskrivning	<i>Täljare:</i> Antal män som genomgått genomgår sin första biopsi inom OPT (inom 3 månader från MR). <i>Nämnare:</i> Antal män som har PI-RADS 4-5 och/eller PSA-densitet ≥ 0,15 (PSA i µg/l / prostatavolym i cm ³)
Datakällor	SweOPT
Redovisningsnivå	Urologienhet + region
Felkällor	En del män kan ha genomgått biopsi utanför OPT

Tabell 12. Indikator 11 Andel deltagare som diagnostiserats med prostatacancer

Mått	Andel deltagande män som diagnostiserats med prostatacancer
Syfte	Mäter testalgoritmens förmåga att upptäcka potentiellt allvarlig prostatacancer och ger en uppfattning om omfattningen av överdiagnostik.
Riktning	Hög för diagnos av cancer med Gleasonsumma ≥ 7 , låg för diagnos av cancer med Gleasonsumma 6.
Typ av indikator	Process
Teknisk beskrivning	<p><i>Täljare:</i> Antal män i OPT som fått prostatacancerdiagnos inom OPT, uppdelat på cancer med Gleasonsumma 6 och ≥ 7.</p> <p><i>Nämnare 11a:</i> Totala antalet män som lämnat PSA-prov inom OPT under kalenderåret.</p> <p><i>Nämnare 11b:</i> Totala antalet män som deltagit i utredning för positivt första screeningtest (f n PSA ≥ 3 $\mu\text{g/l}$).</p> <p><i>Nämnare 11c:</i> Totala antalet män som genomgått prostatabiopsi inom OPT.</p> <p>Redovisning totalt och uppdelat på åldersgrupper 50-59/ 60-69 / 70-75 år.</p>
Datakällor	SweOPT + NPCR
Redovisningsnivå	Region
Felkällor	Några män kan ha lämnat PSA-prov och genomfört MRT inom OPT men valt att genomgå biopsi utanför OPT.

Tabell 13. Indikator 12 Andel deltagare som får kurativt syftande behandling för prostatacancer

Mått	Andel män med prostatacancer som genomgått operation eller strålbehandling med kurativ intention för prostatacancer diagnostiserad inom OPT.
Syfte	Målet med OPT (och screening) är att hitta cancer i ett botbart skede, så att kurativt syftande behandling kan ges.

Riktning	I nivå med riksgenomsnittet
Typ av indikator	Process
Teknisk beskrivning	<p>Täljare: Antal män med prostatacancer som genomgått radikal prostatektomi eller kurativt syftande strålbehandling 1 år från diagnos.</p> <p>Nämnare1: Totalt antal män som deltagit i OPT.</p> <p>Nämnare 2: Totala antalet män som diagnostiserats med prostatacancer inom OPT</p> <p>Redovisning totalt och uppdelat på åldersgrupper 50-59/60-75 år.</p>
Datakällor	SweOPT + NPCR
Redovisningsnivå	Region
Felkällor	

Tabell 14. Indikator 13 Testalgoritmens sensitivitet för att upptäcka allvarlig prostatacancer

Mått	Andel män som deltar i OPT, men som diagnostiseras med avancerad prostatacancer inom eller utanför OPT
Syfte	Testalgoritmen ska minimera risken för att män ska diagnostiseras med obotlig prostatacancer
Riktning	Låg
Typ av indikator	Resultat
Indikatorns status	Blir informativ först 5-10 år efter start av OPT.
Teknisk beskrivning	<p><i>Täljare:</i> Antal män som deltar i OPT (har lämnat PSA-prov) och inte diagnostiserats med PC i första screeningomgången, men som inom eller utanför OPT diagnostiseras med lokaliserad högriskcancer med PSA $\geq$ 10 $\mu\text{g/l}$, lokalt avancerad högriskcancer, eller spridd prostatacancer inom 7 år från PSA $<$ 1 $\mu\text{g/l}$ eller inom 3 år från PSA $\geq$ 1 $\mu\text{g/l}$ i OPT.</p> <p><i>Nämnare:</i> Totalt antal män som deltagit i OPT under kalenderåret.</p>

Datakällor	SweOPT + NPCR
Redovisningsnivå	Region
Felkällor	

Tabell 15. Indikator 14 Regionens totala incidens av avancerad prostatacancer

Mått	Incidens av vid diagnos avancerad prostatacancer (lokaliserad högriskcancer med PSA ≥ 10 $\mu\text{g/l}$, lokalt avancerad högriskcancer, eller spridd prostatacancer i hela regionen (alla åldrar)
Syfte	Syftet med OPT är att minska dödlighet och sjuklighet i prostatacancer i hela befolkningen. Det kommer emellertid att dröja mer än 10 år innan dödlighet kan utvärderas. Det dröjer länge även innan sjukligheten minskar och den är dessutom svår att mäta. Denna indikator är med stor sannolikhet kopplad till minskad dödlighet och sjuklighet och kommer att ge utslag redan efter några års OPT. Den avspeglar summan av testalgoritmens effektivitet + andel deltagare + deltagarnas följsamhet
Riktning	Låg
Typ av indikator	Resultat
Indikatorns status	Nationell datakälla finns redan
Teknisk beskrivning	Ålderstandardiserad incidens av lokaliserad högriskcancer med PSA ≥ 10 $\mu\text{g/l}$ + lokalt avancerad högriskcancer + spridd prostatacancer.
Datakällor	NPCR
Redovisningsnivå	Region
Felkällor	-

Tabell 16. Indikator 15 Andel deltagare som vårdats på sjukhus för infektion efter prostatabiopsi

Mått	Andel män som vårdats på sjukhus för infektion efter prostatabiopsi inom OPT.
-------------	---

Syfte	Infektioner efter biopsi kan vara allvarliga (sepsis). Många av dem som drabbas är män som inte har prostatacancer (falskt positiva screeningtest). Ökande antibiotikaresistens kan leda till att andelen män som får sepsis ökar över tid.
Riktning	Låg
Typ av indikator	Processmått
Indikatorns status	Utvecklingsindikator på regional nivå.
Teknisk beskrivning	<i>Täljare:</i> Antal män som sjukhusvårdas inom 2 veckor från biopsitillfället med diagnoskod XX, XY,... eller YY. <i>Nämnare:</i> Antal män som genomgått biopsi inom OPT
Datakällor	Regional rapport, baserad på den regionala databasen för OPT och slutenvårdsregistret
Redovisningsnivå	Region
Felkällor	Felkodning i slutenvårdsregister. Vård utanför regionen.

Tabell 17. Indikator 16 Socioekonomiska skillnader

Mått	Andel som deltar i OPT efter ett första erbjudande i områden med högsta kvintilen andel invånare med 12a: låg inkomst, 12b: kort utbildning och 12c: födda utanför Norden
Syfte	Utvärdering av hur socioekonomiska faktorer inverkar på deltagande i OPT
Riktning	Små skillnader mellan olika socioekonomiska grupper
Typ av indikator	Processmått
Indikatorns status	Införande av områdeskoder (DeSO) i SweOPT pågår.
Teknisk beskrivning	Definieras under våren 2025
Datakällor	SweOPT

Redovisningsnivå	Region
Felkällor	

Regionala cancercentrum – regionernas nationella samverkan inom cancervården.
Med patienter och närstående för hela människan, i dagens och framtidens cancervård.
www.cancercentrum.se